

CONCEPT

TANKGRACHTBRUG DE TIPPE

SCHETSONTWERP

29 september 2020

MAAN
STEDENBOUW BEELDDE KUNST LANDSCHAP ARCHITECTUUR

COLOFON

Titel: Tankgrachtbrug de Tippe
Schetsontwerp

In opdracht van: Gemeente Zwolle

Opgesteld door: buro MA.AN
Vasteland 12
3011BL Rotterdam
010 - 413 30 25
info@buromaan.nl

Datum: 29 september 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Situatie	4
Aanleiding	6
Inspiratie	7
Concept	9
Ontwerpimpressies	10

Laten we dit verhaal, deze lokale historie een plaats geven in het nieuw te bouwen wijkdeel 'De Tippe' in Stadshagen.

CDA-raadslid Arjan Spaans

Inleiding

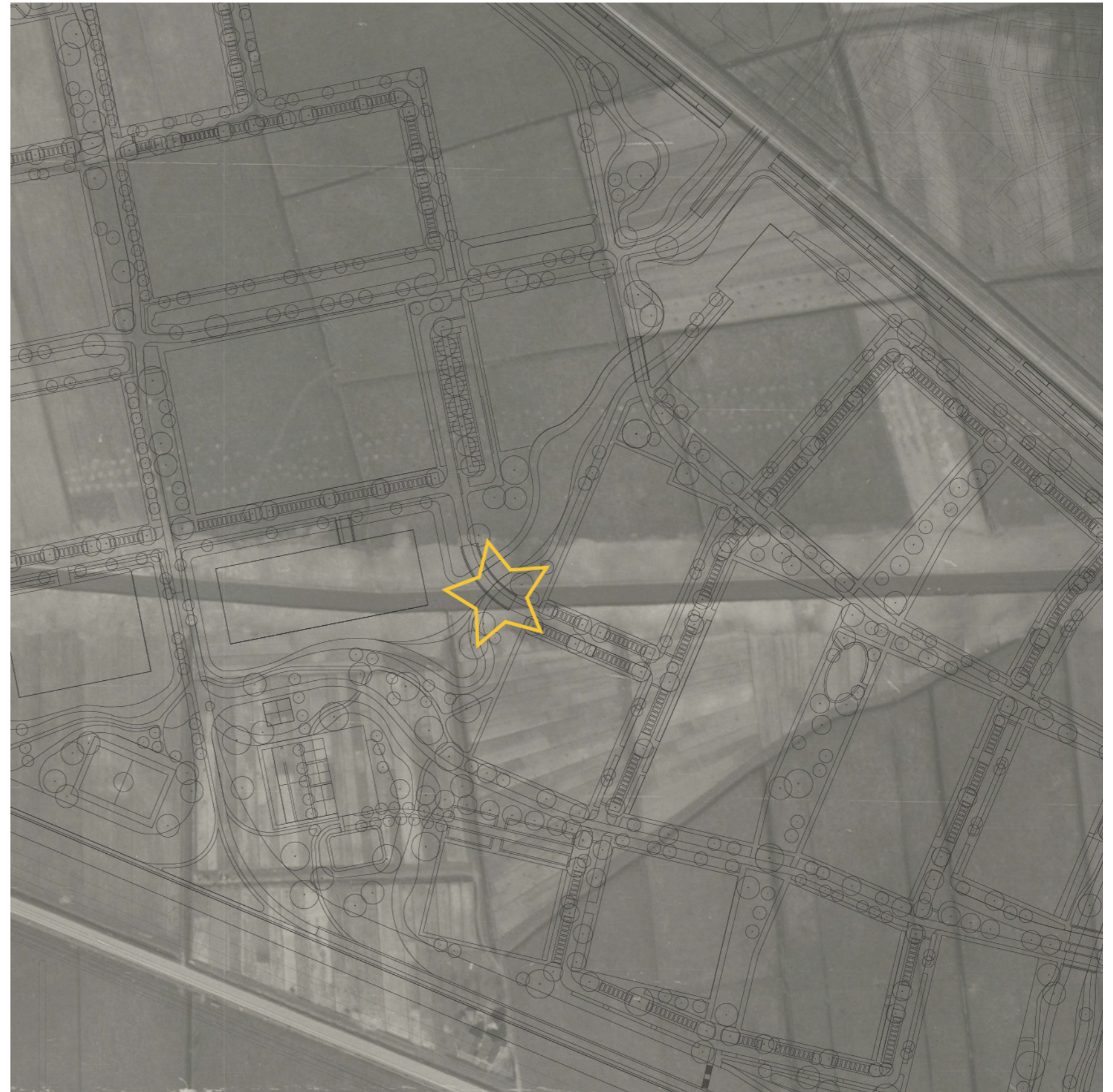
Dit document geeft inzicht in het schetsontwerp voor de eerste verkeersbrug van de nieuwe wijk de Tippe in Zwolle. Deze verkeersbrug vormt de verbinding tussen de deelgebieden Stedelijke Radialen en het Poldergrid en ligt in de groene long van de Tippe, het Weidepark. De nieuwe brug ligt tevens op het kruispunt met het tracé van de historische tankgracht uit de Tweede Wereldoorlog die door het huidige Stadshagen liep. Vanuit de gemeente is de wens geuit om dit historische relict meer zichtbaar te maken in de nieuwe wijk de Tippe. Met deze uitgangspunten is een asymmetrische brug ontworpen die in een vloeiende beweging over het landschap scheert en aan één zijde het gemetselde landhoofd aantipt. Dit landhoofd verwijst naar de vorm van de tankgracht en de leuning verwijst naar de functie van de tankgracht en biedt ruimte voor historische informatie.

Dit schetsontwerp vormt de basis voor de definitieve uitwerking van de brug. Bij deze vervolgfase is er specifiek aandacht voor de circulaire ambities uit het Ontwikkelplan De Tippe. Zo zal er bijvoorbeeld worden getracht het materiaalgebruik te minimaliseren en wordt er zoveel mogelijk gebruik gemaakt van duurzame materialen en conservering. De verkeersbrug is onderdeel van een familie van kunstwerken in de Tippe, die, met dezelfde ambities, in de vervolgfase worden ontworpen.

Situatie brug

Situatie brug en tankgracht

Aanleiding

De Stentor - motie CDA

Waarom Jacob van Bennekom zijn eigen graf moest graven in Zwolle

VIDEO | Nog maar 21 jaar was Jacob van Bennekom, toen een Duitse officier hem in koelen bloede doodschot in Zwolle.

Francisca Muller 5 okt. 2019

Om hem vervolgens achter te laten in een naamloos graf op de plek waar hij het lafhartige rugschot kreeg. Het gebeurde op 6 oktober 1944, morgen precies 75 jaar geleden. Wie was deze Jacob van Bennekom en waarom ligt deze Amsterdamse jongen in Westenholtte begraven?

Klaas Schuuring (69) uit Stadshagen weet het inmiddels. Dat komt doordat hij zich eerder dit jaar begon te verdiepen in de tankgrachten die aan het einde van de Tweede Wereldoorlog aan de noordkant van Zwolle werden gegraven. En het gruwelijke einde van Van Bennekom heeft daar, zo blijkt, alles mee te maken.

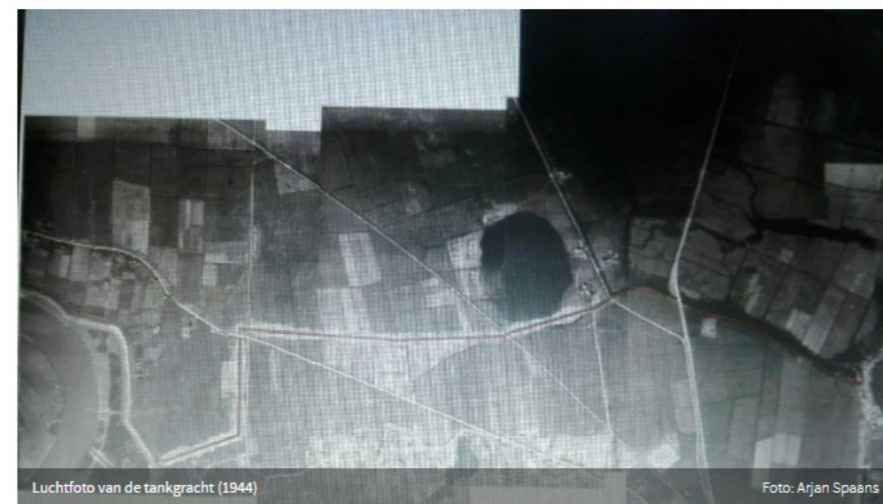
WOENSDAG 29 JULI 2020 JOUW WERELD, JOUW NIEUWS

ZWOLLE. nieuws.nl

Nieuws Coronanieuws Algemeen Sport Politie Gemeente Regio Nieuwsbrief

Voormalige tankgracht uit WOII zichtbaar maken in wijk De Tippe

Door: Redactie Datum: 05 oktober 2019 09:41 Laatste update: 05-10-2019 09:42

Het is morgen 75 jaar geleden dat Jacob van Bennekom werd gefusilleerd omdat hij weigerde mee te werken aan het graven van een tankgracht. Wijkbewoner Klaas Schuring en CDA-politicus Arjan Spaans willen dat deze gracht zichtbaar wordt gemaakt in de nieuwe wijk De Tippe in Stadshagen.

September 1944, de Tweede Wereldoorlog loopt op zijn eind. De geallieerde troepen komen via Limburg het bezette Nederland binnen en beginnen op 17 september met de operatie Market Garden. Tijdens deze operatie wordt een gedeelte van Noord-Brabant en Gelderland bevrijd. Helaas wordt de geallieerde opmars bij Arnhem gestopt en moet Overijssel wachten op de langgekoesterde bevrijding. De paniek bij de Duitse bezetter is groot. Als laatste stuiptrekking volgt vanuit Berlijn de opdracht alle kansen te benutten om de geallieerden te stoppen. In de omgeving van Zwolle wordt dan ook begonnen met het graven van diverse tankgrachten. Deze diepe en brede met water gevulde grachten moeten ervoor zorgen dat geallieerde voertuigen niet zomaar naar het Noorden kunnen rijden.

CDA Zwolle vraagt aandacht voor historische tankgracht in Stadshagen

© 6 oktober 2019 15:09 Algemeen, Historie, Politiek Arjen Laatste update: 6 oktober 2019 15:09

Zwolle – September 1944, de Tweede Wereldoorlog loopt op zijn eind. De geallieerde troepen komen via Limburg het bezette Nederland binnen en beginnen op 17 september met de operatie Market Garden.

Tijdens deze operatie wordt een gedeelte van Noord-Brabant en Gelderland bevrijd. Helaas wordt de geallieerde opmars bij Arnhem gestopt en moet Overijssel wachten op de langgekoesterde bevrijding. De paniek bij de Duitse bezetter is groot. Als laatste stuiptrekking volgt vanuit Berlijn de opdracht alle kansen te benutten om de geallieerden te stoppen. In de omgeving van Zwolle wordt dan ook begonnen met het graven van diverse tankgrachten. Deze diepe en brede met water gevulde grachten moeten ervoor zorgen dat geallieerde voertuigen niet zomaar naar het Noorden kunnen rijden.

Eén van die tankgrachten wordt in de Mastenbroekerpolder gegraven: vanaf de IJssel, via de Scholtensteeg richting (voormalig Kasteel) Werkeren om te eindigen bij de Rademakers Schutsluis (de sluis ten Noorden van de huidige Twistvlietbrug). Tijdens het graven van dit stuk tankgracht wordt de 21-jarige Jacob van Bennekom uit Amsterdam in Zwolle gefusilleerd. Hij weigert uit principiële overwegingen om voor de bezetter te werken. Een sterke overtuiging die hij helaas met zijn leven moet bekopen.

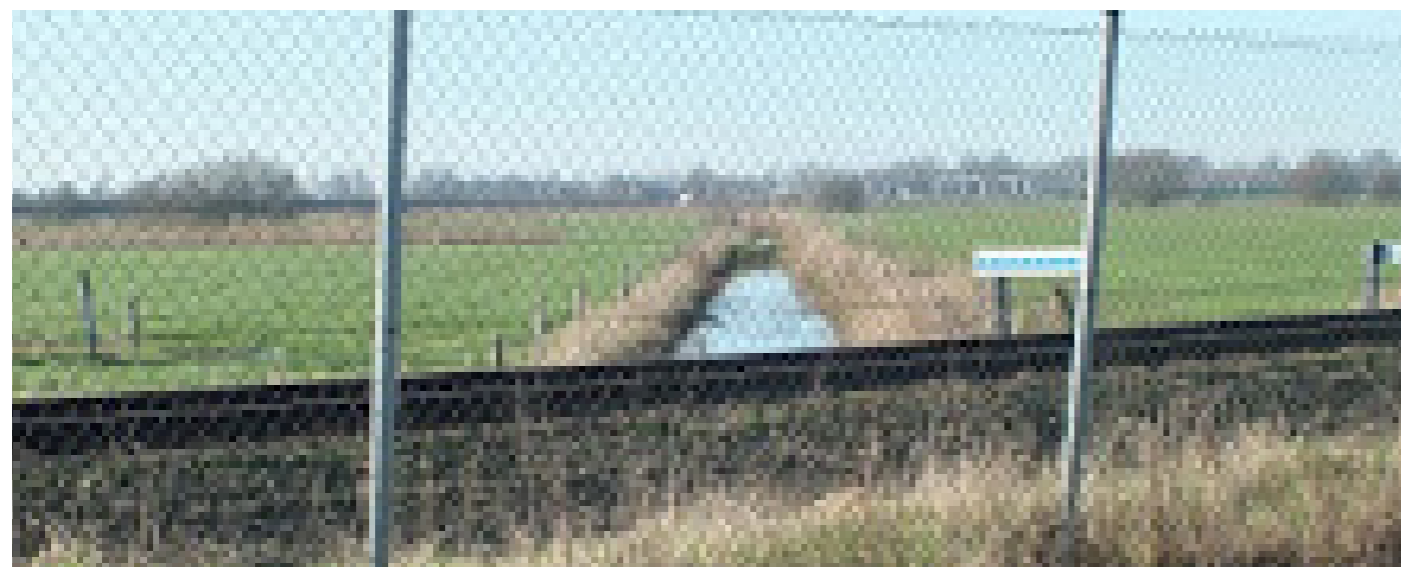
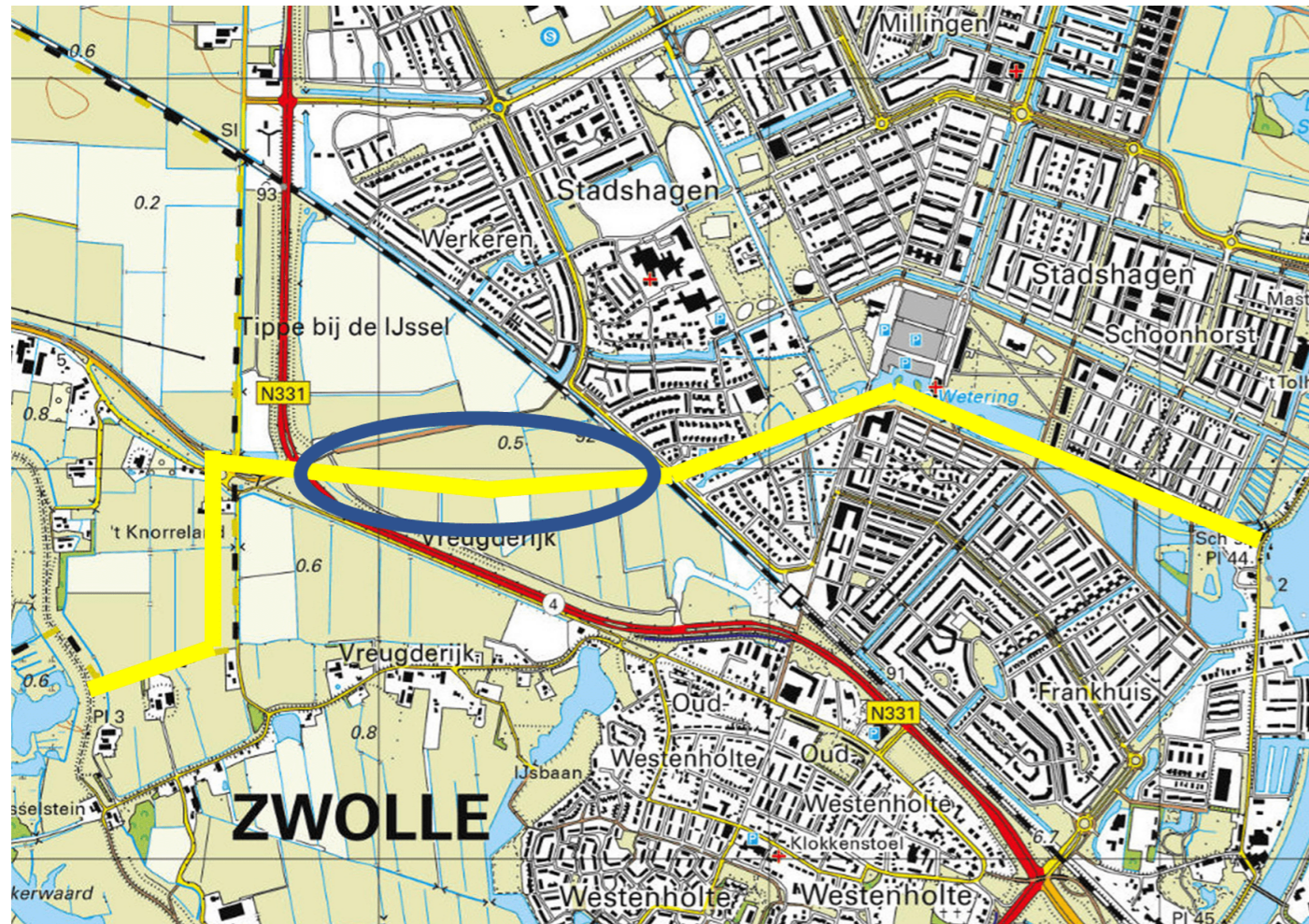
In januari 2019, bijna 75 jaar later, wordt wijkbewoner Klaas Schuuring over dit onderwerp door De Stentor geïnterviewd. In het artikel vraagt Schuuring om gepaste aandacht voor dit stuk historie. CDA-raadslid Arjan Spaans neemt niet lang daarna contact op met Schuuring om te zien of hij hem kan helpen bij zijn zoektocht. Spaans: "dit verhaal spreekt mij enorm aan. Het gegeven offer van Jacob van Bennekom is groot geweest, het geven van je leven om anderen te redden is iets om niet te vergeten. Daarom vind ik het mooi om te zien dat Klaas Schuuring zich belangeloos inzet voor het behoud van dit verhaal, een verhaal dat tot onze lokale historie hoort."

De wens van Klaas Schuuring en mijn ervaring als raadslid bracht me tot de volgende gedachte: Laten we dit verhaal, deze lokale historie een plaats geven in het nieuw te bouwen wijkdeel 'De Tippe' in Stadshagen. De tankgracht liep namelijk door dat gedeelte heen. En hoe mooi zou het dan zijn dat er iets zichtbaars komt te staan, iets tastbaars waarin verleden, heden en toekomst elkaar ontmoeten: een plek om bij te staan en vervolgens door te gaan. Op 6 oktober 2019 is het exact 75 jaar geleden dat Jacob van Bennekom is doodgeschoten, dit voelt als het juiste moment om aan de gemeente Zwolle om hulp te vragen."

Het CDA Zwolle dient op 14 oktober een motie in over dit onderwerp. Daarbij vraagt het CDA aan het college om in samenwerking met het Historisch Centrum Overijssel (HCO) de details van de gebeurtenissen in kaart te brengen. Ook wordt het college gevraagd om te kijken hoe er passend vorm kan worden gegeven aan de zichtbaarheid van dit stuk WOII-historie. Het CDA hoopt daarbij op maximale steun van de andere partijen, zeker in deze bijzondere periode van 75 jaar vrijheid.

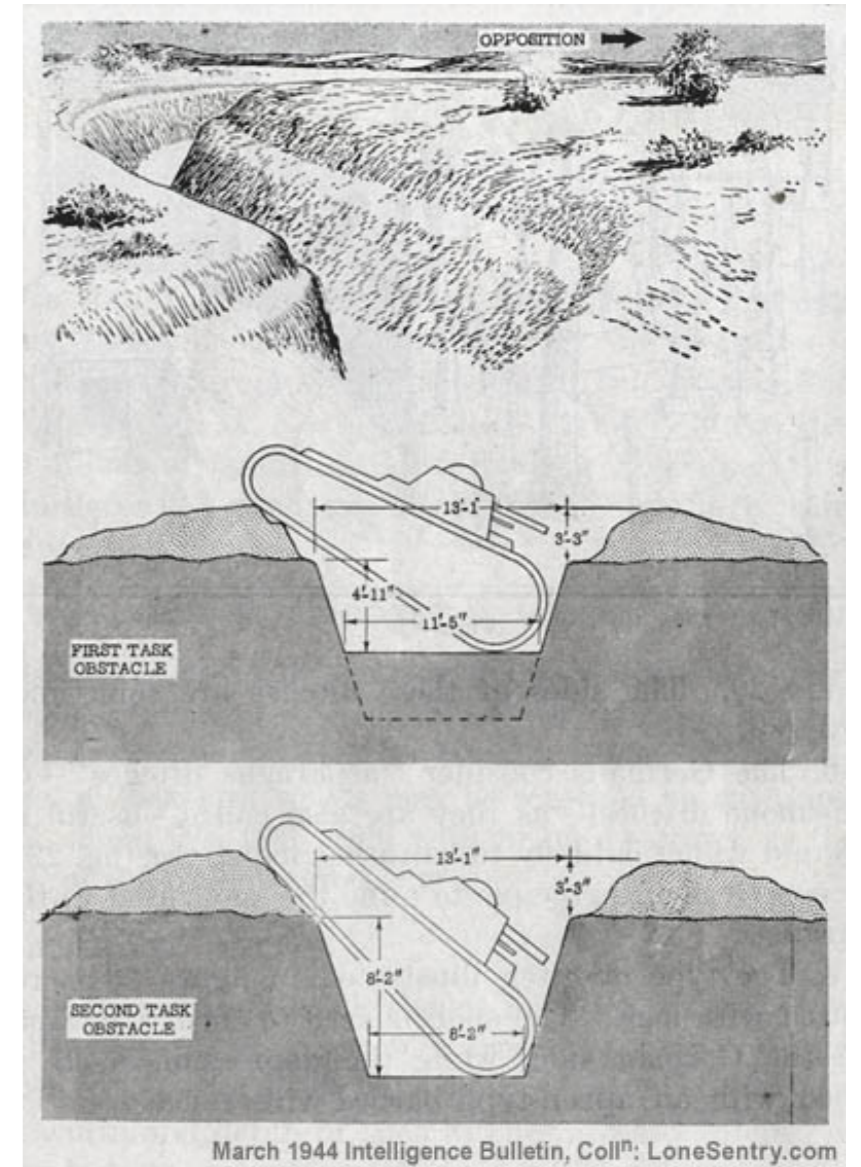
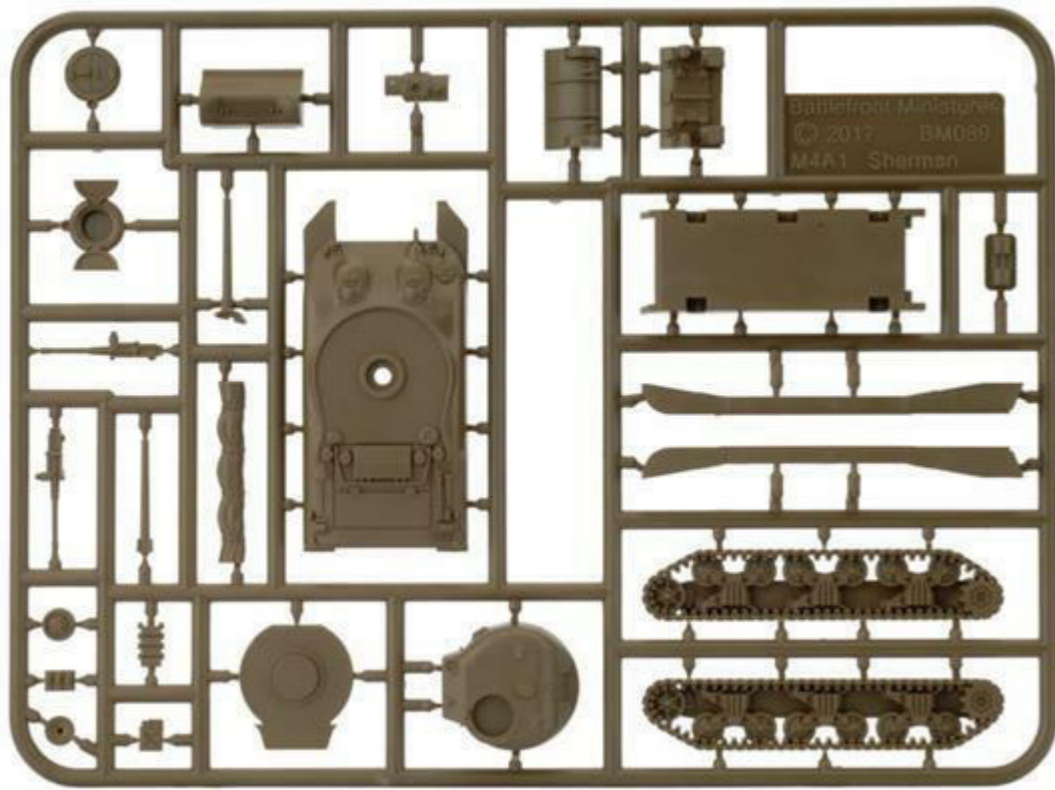
Inspiratie

Tankgracht Stadshagen

Inspiratie

WO II / tankgracht / tanks

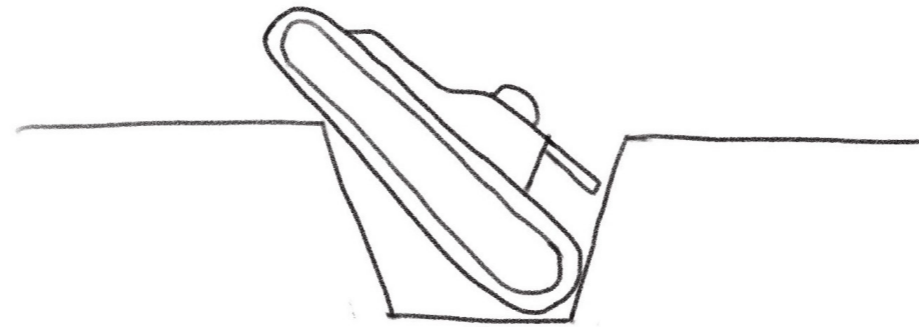

Concept

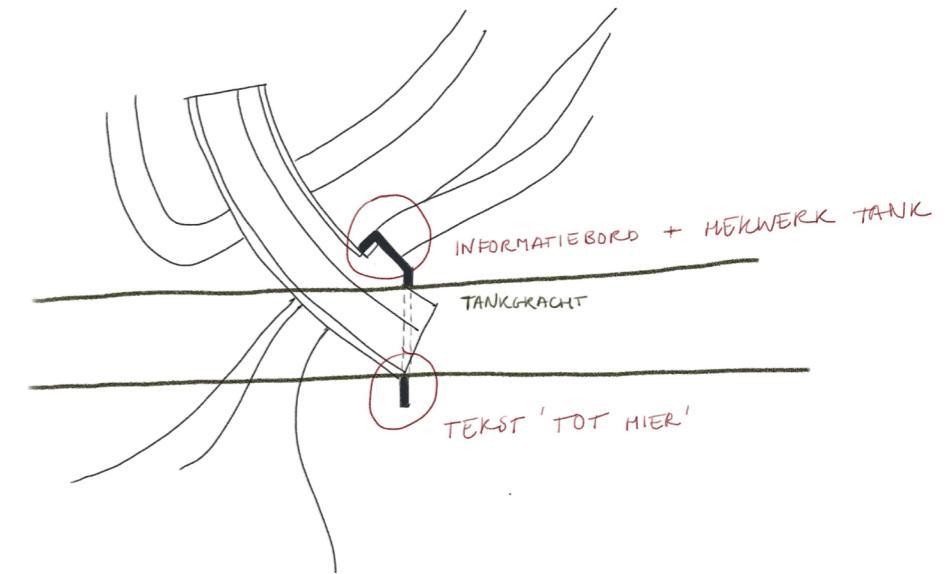
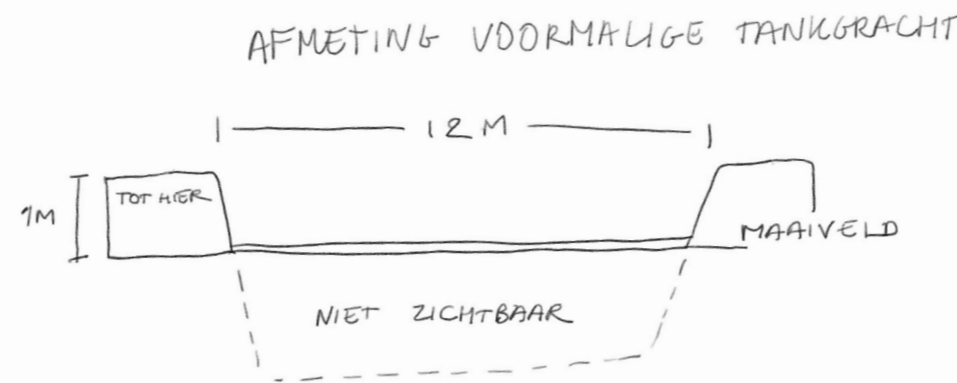
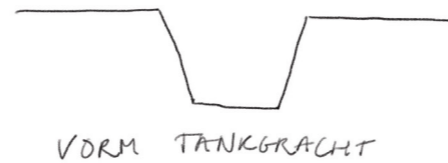
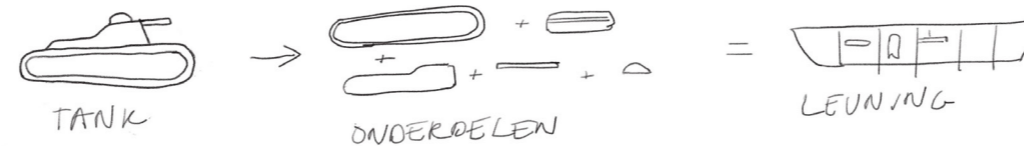
Alle bruggen in de wijk de Tippe hebben twee uitgangspunten; het minimale dek geeft uiting aan de verbinding tussen de deelgebieden en de landhoofden leggen een relatie met de kruisende ecologische of historische route. De eerste verkeersbrug kruist als enige brug het historische tracé van een tankgracht en het is dan ook de aangewezen locatie om een verwijzing naar dit historische relict op te nemen in het ontwerp.

Het minimale dek buigt in één sierlijke beweging over het water en landt bij het deelgebied Stedelijke Radialen aan op een gemetseld landhoofd. Allereerst heeft het landhoofd van de brug een verwijzing naar contour van de historische tankgracht. Aan beide zijden van de weg geven twee betonnen elementen inzicht in de breedte van tankgracht (12 meter). De passant doorsnijdt als het ware de tankgracht en wordt hierop geattendeerd door de tekst *Tot Hier* op het linker element. Deze tekst verwijst naar het doel van de tankgracht en tegelijkertijd de beladen geschiedenis. De leuning is geïnspireerd op de modelbouwmallen van tanks en trekt op symbolische wijze aandacht voor het beladen onderwerp. In dezelfde vormtaal biedt het hekwerk ruimte voor een informatiebord over hetgeen zich heeft afgespeeld in WO II. Daarbij kan er gekozen worden om het persoonlijke verhaal van Jacob van Bennekom te vertellen in woord en beeld. Om bewoners de rust en ruimte te geven om deze herdenkingsplek te beleven is er op het landhoofd ook een bankje ontworpen.

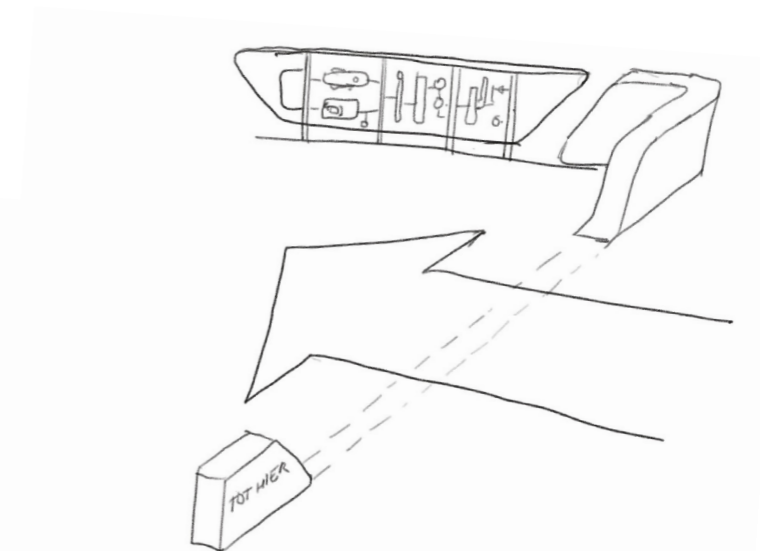
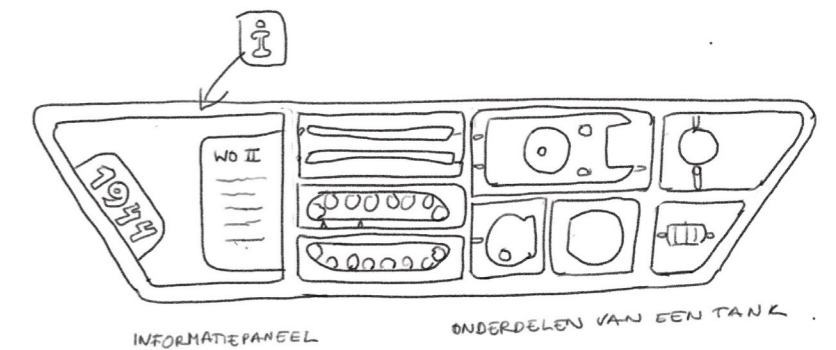
De leuning op de brug is minimalistisch en passend bij het dek. Deze leuning is gelijk aan de leuning van de herdenkingsplek maar dan zonder tankonderdelen.

Tank in tankgracht

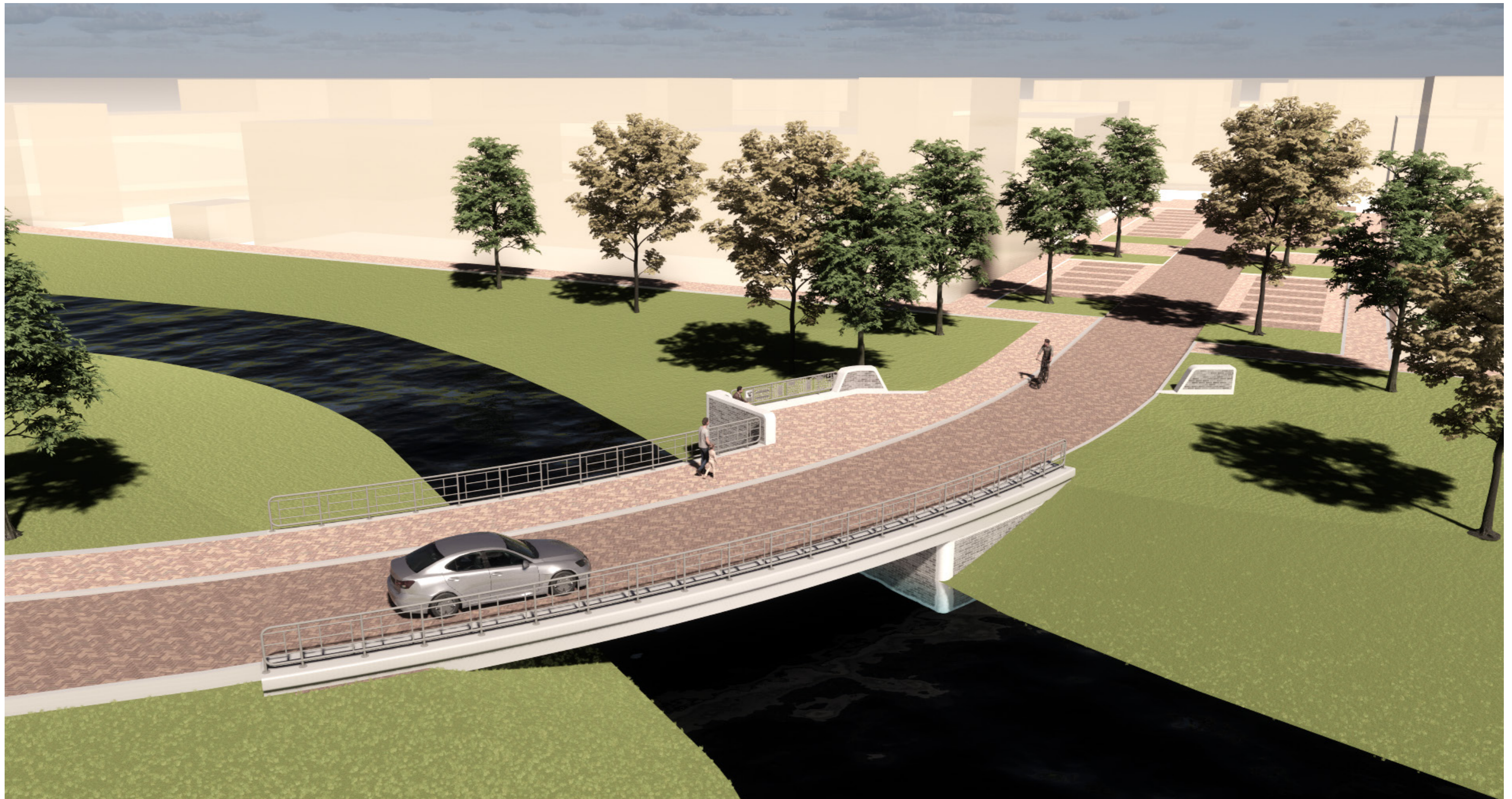

Positie tankgracht t.o.v. nieuwe brug

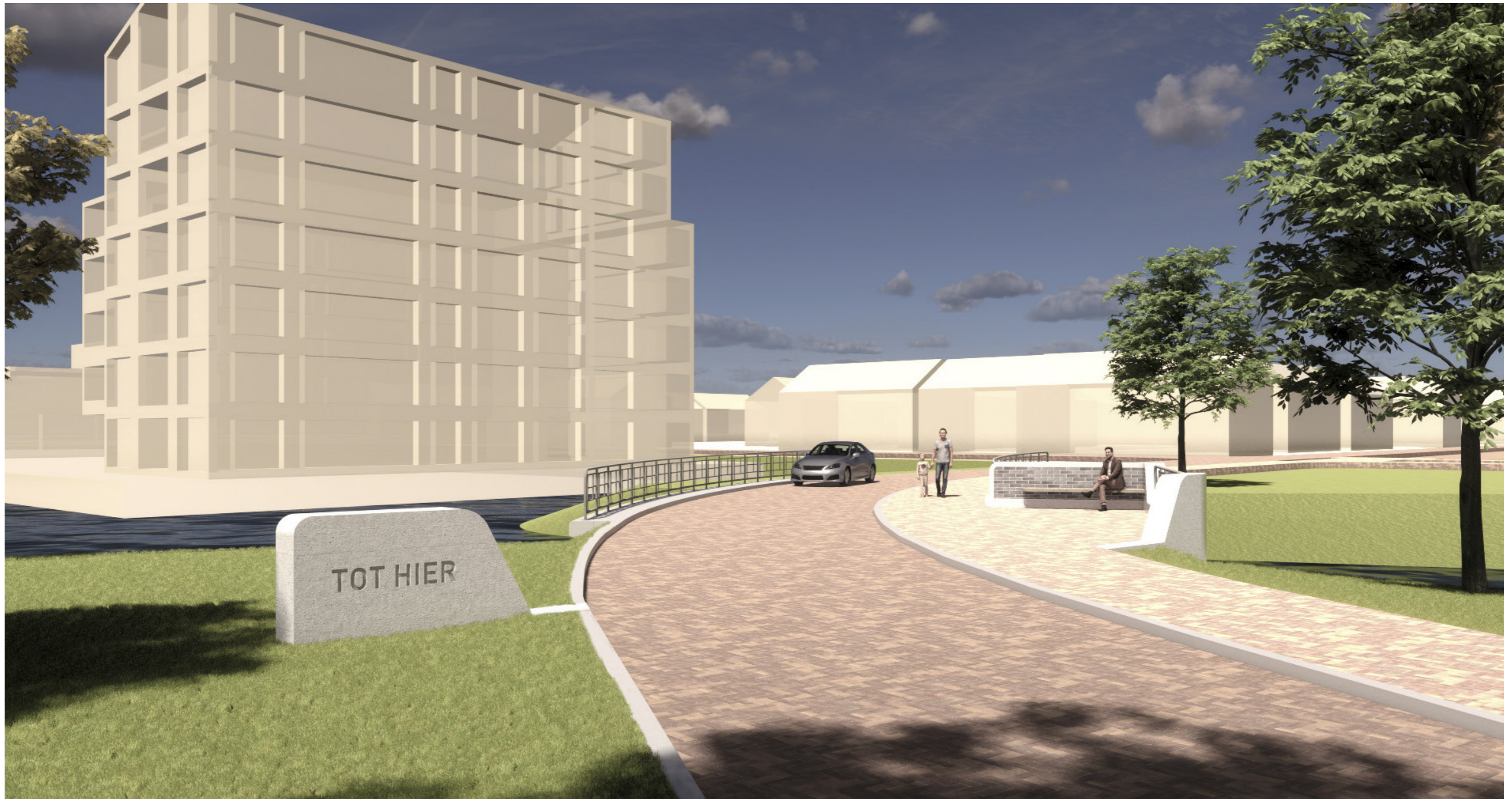
Schetsontwerp

Impressie

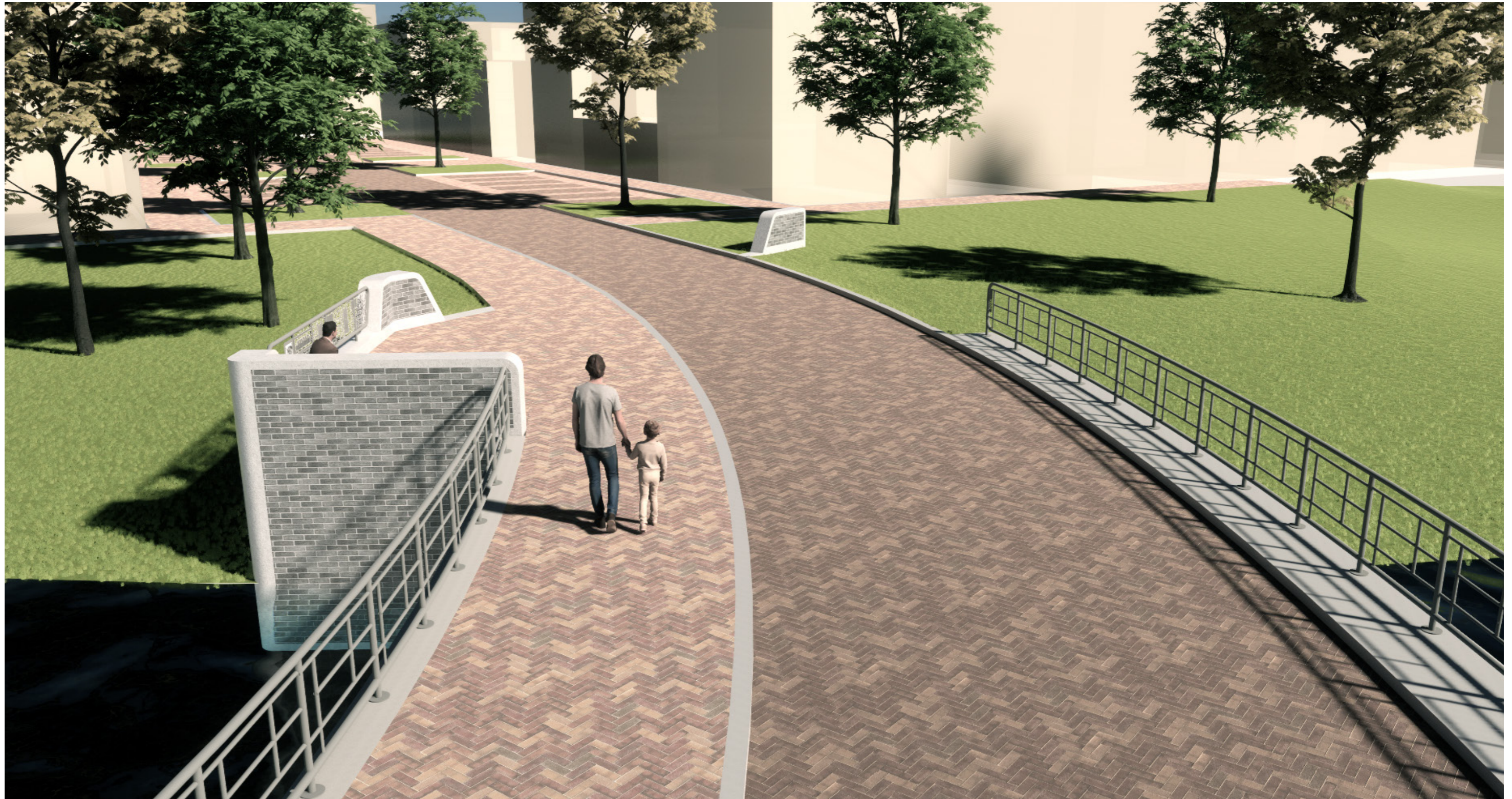
Schetsontwerp

Impressie

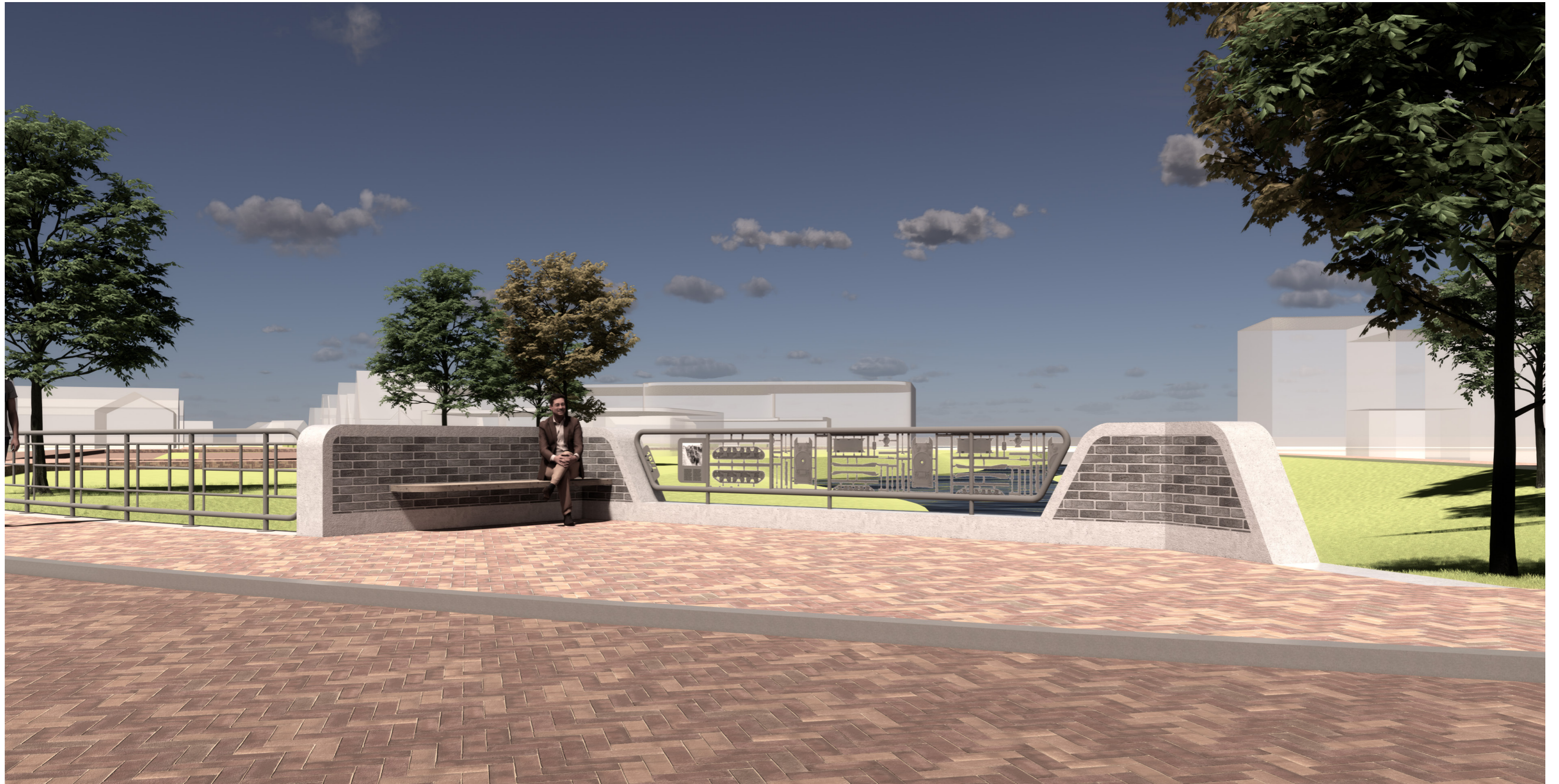
Schetsontwerp

Overzicht

Schetsontwerp

Herdenkingsplek en hekwerk

Schetsontwerp

Informatiepaneel geïntegreerd in hekwerk

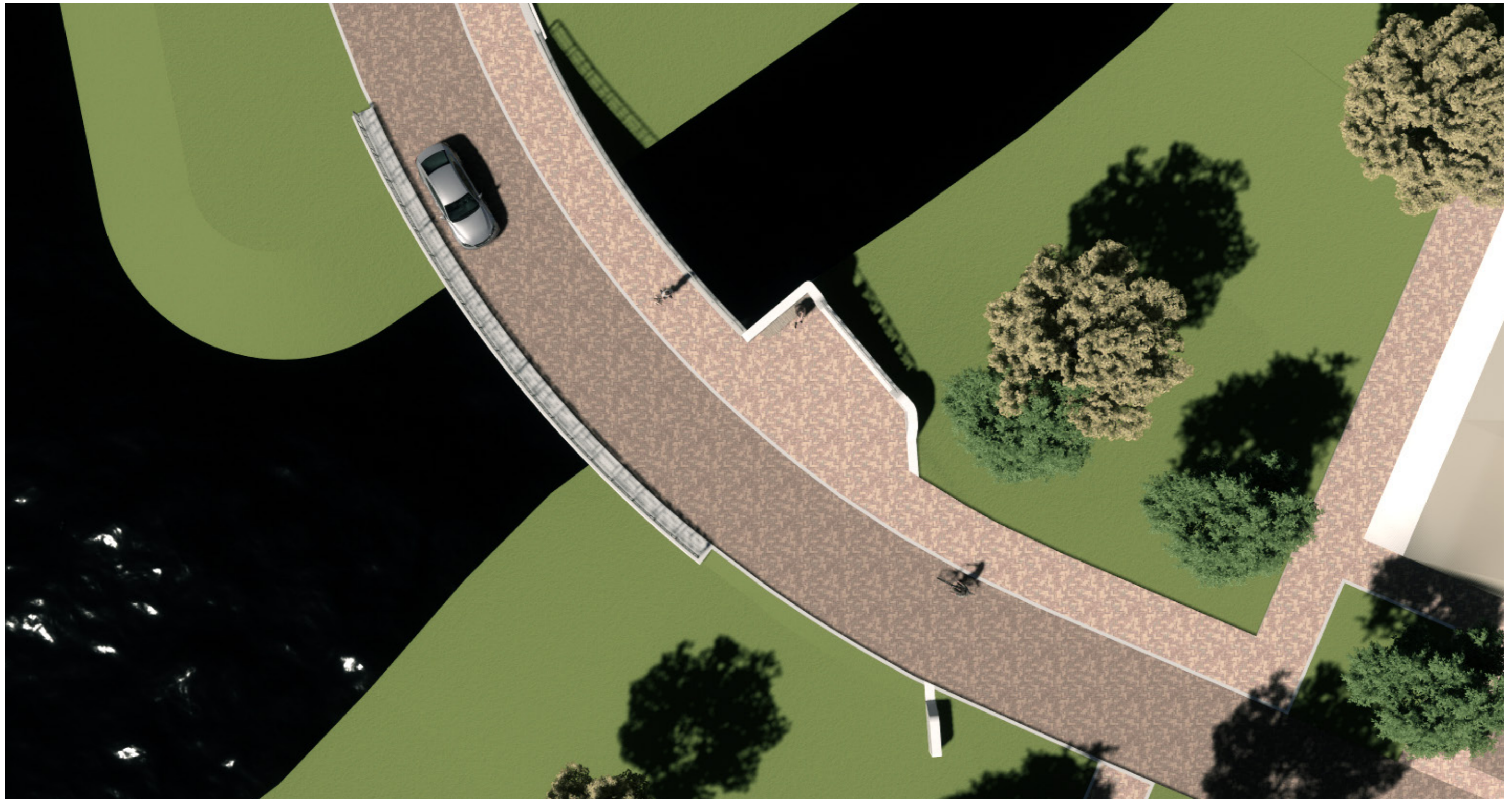
Schetsontwerp

Uitzicht op de contour van de oude tankgracht

Schetsontwerp

Bovenaanzicht

Schetsontwerp

Impressie

